

Svar til Høring fra Stor-Elvdal menighetsråd - Staten og Den norske kirke - et tydelig skille

Stor-Elvdal menighetsråd støtter i hovedsak innholdet og intensjonene i Kulturdepartementet sitt høringsnotat. Stor-Elvdal menighetsråd har følgende merknader til høringsnotatet.

Høringsfrist og tempo på endringene

Endringene i kirkeordningen berører folket sterkt. Folkets tilhørighet til kirken er sterk fordi denne tilhørighet er basert på de dypeste følelser i livet; ved fødsel, død, det å bli voksen og ved høytider. Arbeidet med ny kirkeordning må ta vare på denne tilhørighet og ikke svekke eller provosere den.

Vi er derfor enig med departementets mål om å sikre gode involveringsprosesser, brede flertall, kontinuitet og fortsatt skrittvis utvikling. Det er grunn til å spørre om departementet selv etterlever dette med den tempoplanen som legges. To måneder er knapt for de folkevalgte til å sette seg inn i og ta stilling til forslagene som legges fram. Flere menighetsråd har ikke hørt om/mottatt høringen før i slutten av september. Andre har ved midten av oktober ikke mottatt den. Høringsprosessen med kirkeordning i 2012 viser at dette engasjerer og berører soknene. Det er viktig at **soknene** gis reel mulighet til å delta i denne grunnleggende prosessen med å forme kirken.

3.3 Den norske kirke som rettssubjekt

Stor-Elvdal menighetsråd er tilfreds med at høringsnotatet legger vekt på å bevare soknet som den grunnleggende enheten i Den norske kirke, og at det etter dette får videreført sin selvstendighet som eget rettssubjekt. Krav om soknets selvstendighet kom tydelig frem under Kirkerådets høring om kirkeordning i 2012.

Det er nødvendig for soknets selvstendighet å avgrense kirkens nasjonale og regionale organer fra å ha en alminnelig organisasjons- og instruksjonsmyndighet overfor soknets organer. Samtidig er det viktig å videreføre forutsetningen om at soknene er uløselig knyttet til det nasjonale rettssubjektet som trossamfunn.

Stor-Elvdal menighetsråd mener det er uheldig å betegne det nasjonale rettssubjektet «Den norske kirke». Det er soknene som samlet sett utgjør hovedelementet i det som i dag forstås som «Den norske kirke». Den foreslåtte § 2 bør omformuleres for å tydeligere få frem at det er to likestilte rettssubjekt som omtales. Stor-Elvdal menighetsråd viser til Kirkerådets omtale av denne problemstillingen.

Kirkemøtet får overført mye ny myndighet, mens soknets myndighet forblir uendret. Soknets stilling vil bli svekket dersom Kirkeloven åpner for at Kirkemøtet skal kunne komme med andre pålegg til soknet enn det som er hjemlet spesifikt i loven. Stor-Elvdal menighetsråd støtter at siste del av § 9 blir tatt ut, og at Kirkemøtet ikke erstatter «Kongen eller departementet» i denne paragrafen.

3.4 Kirkemøtet

- Kirkemøtet opptrer på vegne av rettssubjektet for Den norske kirke når det ikke er fastsatt noen annet i lov eller i medhold av lov.*
- Kirkemøtet kan delegere oppgaver til nasjonale og regionale organer (også prostene) men ikke til soknenes organer (menighetsråd og fellesråd)*
- Forslag til endringer i Kirkelovens § 24 (jamfør Høringsnotatet s. 25 og s.101-102)*

Stor-Elvdal menighetsråd støtter forslag til ny § 24 med ett forbehold. Vi vil løfte opp betydningen av maktbalanse og maktfordeling i kirken. Det har frem til nå vært en god balanse av makt mellom ulike organer og ulike nivåer i kirken. Mens soknet bevarer sin selvstendighet i forslag til ny lov, overtar Kirkemøtet myndigheten som i dag er delegert bispedømmene fra departementet. Dette åpner for at sentralkirkelige organ kan overstyre regionalt mangfold og egenart som bispedømmene frem til nå ivaretar.

Stor-Elvdal kirkelige fellesråd ber departementet gjøre vurderinger i neste høringsnotat omkring tildeling av mer myndighet til bispedømmet.

3.5 Kirkerådet

Stor-Elvdal kirkelige fellesråd støtter forslaget om at Kirkemøtet skal kunne endre på antall medlemmer som blir valgt til Kirkerådet. Vi støtter også forslaget om at Kirkemøtet kan fastsette regler som gjør at Kirkerådet blir ansvarlig overfor Kirkemøtet som et styre som kan skiftes ut i funksjonstiden.

Stor-Elvdal kirkelige fellesråd mener at det i tillegg bør lovfestes at alle bispedømmeråd bør være representert i Kirkerådet.

3.6 Bispedømmerådet

- *Kirkemøtet og Kirkerådet kan delegere oppgaver til bispedømmerådet.
Menighetsråd og fellesråd kan også overlate oppgaver til bispedømmerådet.
Kirkelovens § 23*

Forslagene i loven unnlater å bestemme bispedømmets oppgaver og ansvar. Lovforslaget bestemmer soknets ansvarsområde, men ikke bispedømmets. Summen av departementets forslag innebærer en forskyving av maktbalansen i kirken til fordel for sentrale organers mandat. De fleste av statens nåværende kirkelige oppgaver legges til det nye sentrale rettssubjektet uten nærmere begrunnelse. Bispedømmene bør ha et selvstendig oppgaveansvar. Bispedømmerådets oppgave er å fremme virksomheten i soknene, mens biskopen har tilsyn med soknene. Demokratisk votum og nærhet til soknene gir, sammen med økonomiske virkemidler og vedtaksmyndighet, biskop og bispedømmeråd gode forutsetninger for å utføre disse oppgavene. Dette ansvaret må ikke sentraliseres til Kirkemøtet eller bare delegeres fra Kirkemøtet.

Stor-Elvdal menighetsråd mener det i hovedsak må være Kirkemøtet som delegerer oppgaver til bispedømmerådene. I den grad en skal åpne for delegasjon fra Kirkerådet, må dette være forstått som det valgte Kirkerådet som har fått myndighet av Kirkemøtet til dette på bestemte områder. På andre områder må det være opp til bispedømmerådene selv å ta stilling til hvordan en vil nå de mål som Kirkemøtet har satt. Det er det demokratiske øverste organ som fastsetter oppgavene som delegeres til regionale og sentrale deler av kirken som handler på vegne av rettssubjektet for Den norske kirke. Hamar bispedømmeråd foreslår å endre forslag til §23 ved å stryke «eller Kirkerådet».

For å tydeliggjøre muligheten for overføring av oppgaver mellom de ulike nivåene i den kirkelige rådsstruktur foreslår Stor-Elvdal menighetsråd følgende tillegg til:

§ 23: Bispedømmerådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overført det av det enkelte menighetsråd, kirkelige fellesråd eller Kirkemøtet.

§ 9: Menighetsrådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overført det av det bispedømmerådet, kirkelige fellesråd eller Kirkemøtet.

§ 14: Fellesrådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overført det av det enkelte menighetsråd, bispedømmeråd eller Kirkemøtet.

§ 24: Kirkemøtet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overført det av det enkelte menighetsråd, kirkelige fellesråd eller bispedømmeråd.

Det er viktig å ikke undergrave den demokratiske forankringen. I en modell der bispedømmerådene som folkevalgt organ blir svekket, står en i fare for også å svekke interessen for å delta i valg av bispedømmeråd.

Vi må skille mellom på hvilke områder en tenker delegasjon. For eksempel vil det på områder som valg av fellessystem innen administrative hjelpemiddel, personalforvaltning være viktig at Kirkerådet har redskap til å pålegge alle å ha felles system.

Valg av satsingsområder og prioritering innenfor forskjellige fagområder må defineres nedenfra i større grad enn ovenfra. Hvilken kompetanse og støttefunksjoner en har behov for må defineres ut fra soknene sine behov, og ikke bare ut fra Kirkemøtet, Kirkerådet eller Bispemøtet sine prioriteringer. Her bør bispedømmerådene ha et selvstendig ansvar. Det er avgjørende å finne en tjenlig maktbalanse. Lovforslaget er for upresist. Det synes i for stor grad å legge opp til en over/underordning som ikke er demokratisk forankret.

Samspill og koordineringsansvar vil på mange områder være mer tjenlig enn delegering. Kirkerådet kan ha en koordinerende, eller delegerende rolle i å fordele fellesoppgaver mellom sentrale og regionale råd. Det kan være å samle økonomikompetansen i et eller flere bispedømmer, bygge ned fagavdelinger i Kirkerådet og lage kompetansemiljø regionalt.

4.2 Overføring av arbeidsgivermyndighet fra staten til kirken

Stor-Elvdal menighetsråd støtter at Kirkemøtet bør få myndighet til å organisere prestatjenesten og regulere arbeidsgiverfunksjonene, inntil ny kirkeordning er vedtatt.

4.3 Kirkemøtet kan gi myndighet til en arbeidsgiverorganisasjon

Stor-Elvdal menighetsråd støtter at det er lagt opp til en ryddig overgang fra stat til kirke for prester og andre tilsatte i bispedømmeråd/sentralkirkelige råd. Det er rimelig at Kirkemøtet bestemmer hvordan dette skal ivaretas i en framtidig kirkeordning. Det er viktig at arbeidsmiljøloven og annen arbeidsrettslig lovgiving skal gjelde i en offentlig finansiert kirke.

5.2. Særskilt lovregulering av prestenes tjeneste.

Stor-Elvdal menighetsråd støtter forslaget om å lovfeste soknets rett til prest, ettersom det vil være avgjørende for at en fortsatt skal ha en landsdekkende folkekirke. Vi støtter også at loven bekrefter kommunens plikt til å finansiere den lokale kirken.

Stor-Elvdal menighetsråd vil samtidig fremme forslag om et tillegg til § 2 for å styrke rettighetene til soknet:

Soknet skal betjenes av prest som sikrer soknets medlemmer mulighet for regelmessig gudstjenestefeiring, tilgang til kirkelige handlinger og nødvendig samordning med soknets virksomhet.

Stor-Elvdal menighetsråd foreslår også et tillegg i § 34 for å tydeliggjøre soknets rett til prest:

Soknets organer skal medvirke ved tilsetting av prest i eget sokn.

Prestens faglige uavhengighet følger av ordinasjonen, men har til nå vært ivaretatt av loven. Ordinasjonen er en personlig forpliktelse som ikke er knyttet bare til et arbeidsforhold. Presten er prest heile livet, så lenge han/hun ikke sier fra seg ordinasjonen eller blir fratatt presterettighetene. Selv om kirken og Staten skiller lag, vil prestene være forpliktet på lovtekster om blant annet taushetsplikt og myndighet til vigsel.

Stor-Elvdal menighetsråd støtter høringsnotatets lovforslag om at all prestatjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser.

En konsekvens av denne frihet er at prestatjenesten må organiseres i en egen linje og ledes av en biskop. Dette tilsier at også bispedømmet må ha lovfestede oppgaver og ansvar slik at biskop og bispedømmerådet til sammen har ressurser for å ivareta et utviklings- og tilsynsansvar.

5.3 Regulering av biskopenes og prostenes tjeneste.

Stor-Elvdal menighetsråd vil også understreke betydningen av at biskopen/Bispemøtet fortsatt blir selvstendig og ikke underordnet Kirkerådet.

Det er viktig at alle de tre ulike stillingskategoriene innen prestatjeneste er nevnt i §2 i kirkeloven. Det har i noen sammenhenger blitt stilt spørsmålsteget ved om det er nødvendig å ta med prestatjenesten i denne paragrafen. Prestatjenesten er viktig for biskopen sin tjeneste.

6.0 Regler om klage

Departementet kan ikke lenger være klageinstans. Kirkemøtet må gi nye regler på de aktuelle områdene. Departementet foreslår opprettelse av et eget klageorgan – særlig for å gi klageadgang i saker der Kirkerådet har truffet vedtak.

En lovfestet klagenemnd kan være en god ordning som sikrer medlemmer, arbeidstakere og råd forsvarlig saksbehandling. Vi støtter departementet i vurderingen av at Kirkemøtet er lite egnet som organ for klagebehandling. Hamar bispedømmeråd støtter departementet sitt forslag med en endret § 27.

Stor-Elvdal menighetsråd vil likevel stille spørsmål ved omfanget av saker lagt til klagenemnda. Vi går imot at klagenemnda skal behandle arbeidsrettslige spørsmål for dagens statsansatte.

Opprettelsen av en slik nemd for behandling av arbeidsrettslige spørsmål (avskjed, oppsigelse og suspensjon) gjør arbeidsgiveransvaret utydelig. For den midlertidige perioden arbeidsgiveransvaret skal ligge hos Kirkemøtet, har vi ingen grunn til å mene at ikke Kirkerådet skal ha vår fulle tillit til å forvalte dette ansvaret på en god måte. Når det i neste runde skal forvaltes av et annet organ, vil også dette organ ha vår tillit.

En eventuell opprettelse av en slik nemd sender et annet noe utfordrende signal: *en (fortsatt) todeling i behandlingen av ansatte i Den norske kirke*. Det er vanskelig å se det logiske i at det skulle være forskjell på behandling av denne type saker for en saksbehandler i KR eller på et bispedømmekontor i forhold til en saksbehandler i soknet.

Vi registrerer at departementet argumentere med at man ønsker å unngå at Den norske kirke skal komme i arbeidsretten. Det kan vi i utgangspunktet være enige i, men det er heller ikke noen ulykke. Arbeidsretten i Norge er et anerkjent organ og har tjent sin primærhensikt: å ansvarliggjøre arbeidsgivere og arbeidstakere. Den praksis bør være gjeldende også i Den norske kirke.

Klagenemnda bør behandle eventuelle klagesaker som involverer biskoper slik at ikke Kirkerådet blir satt til å behandle slike klager.

Stor-Elvdal menighetsråd støtter opprettelsen av en klagenemd for behandling av andre typer saker som departementet foreslår i høringsnotatet enn de nevnt ovenfor.

7.6 Kirkelig inndeling og bestemmelser om kirkebygg

Vedtak om opprettelse og nedleggelse av sogn, godkjenning av ny kirke og nedleggelse av kirke har direkte følger for det kommunale finansieringsansvaret. Med utgangspunkt i dette støtter Stor-Elvdal menighetsråd lovforslaget om at departementet beholder myndigheten over kirkelig inndeling og bestemmelser om kirkebygg. Vi vil samtidig understreke betydningen av at departementet delegerer mest mulig etter disse bestemmelsene til kirkelige organer.

Fremtidig finansiering av kirken

Stor-Elvdal menighetsråd er urolig over signalet i høringsnotatet om at gjeldende finansieringsordning skal opp til ny vurdering. Det vil være krevende om vi som kirke på toppen av alle endringene vi går gjennom nå i tillegg skal forholde oss til økonomisk usikkerhet. Signal om å revurdere kirkens finansiering vil ikke støtte opp under kirken som en trygg arbeidsplass i en tid hvor kirken trenger forutsigbarhet og styrket rekruttering. En forutsigbar økonomi er en forutsetning for videreføring av Den norske kirke som folkekirke med nærvær over hele landet. Med begrunnelse i at vi skal være landsdekkende folkekirke bør gjeldende økonomiske finansieringsordning videreføres.

Nåværende § 15 regulerer kommunenes økonomiske forpliktelser overfor kirken. Stor-Elvdal kirkelige fellesråd foreslår at et tilsvarende innhold inkluderes i høringsnotatets forslag til § 22 som omtaler statens økonomiske forpliktelser:

Staten utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra Kirkemøtet:

- a) *en landsdekkende folkekirke*
- b) *en landsdekkende trosopplæring*
- c) *utgifter til bispetjeneste, regionale og sentralkirkelige organer*

d) *utgifter til døvemenigheter og samisk kirkeliv*

Kirkemøtets budsjettforslag skal også omfatte statlige bidrag til diakoni, kirkelig undervisning, kirkemusikk i soknene, kirkevalg og andre lokale, regionale og nasjonale kirkelige formål.

Pensjonsordning

Stor-Elvdal menighetsråd støtter høringsnotatets forslag om overgangsordning for pensjonsordning og kirkens valgmulighet av fremtidig pensjonsordning. Men vi er usikker på om formuleringen «staten og kirken vurderer tiltak» i tilstrekkelig grad gir trygghet for statens ansvar for endringer i pensjonskostnader etter overdragelsestidspunktet.

Regnskapsordning

Den kommunale finansieringen av kirken utgjør ca 2/3 av kirkens økonomiske fundament. Kirkelovens § 15 regulerer kommunenes økonomiske forpliktelse overfor kirken. Det er viktig for staten å kunne vurdere om kirkeloven § 15 blir ivaretatt. Stor-Elvdal kirkelige fellesråd støtter derfor høringsnotatets forslag om at myndigheten til å gi regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon for menighetsrådene og fellesrådene beholdes i departementet.

Stor-Elvdal menighetsråd mener begrunnelsen for et todelt regnskapssystem for Den norske kirke er svak. Det bør legges til rette for ensartet bruk som kan gi bedre styring, rapportering og statistikk. Dette bør utredes videre.

Merverdiavgiften

Stor-Elvdal menighetsråd mener at en fristilt kirke bør kunne bli unntatt merverdiavgift. Frivillige organisasjoner og store deler av offentlige virksomheter, herunder kommuner som står for 2/3 av kirkens finansiering er unntatt merverdiavgift. Denne ordningen har større økonomisk betydning enn hva man kan få inntrykk av i høringsnotatet.

Prostiråd

Stor-Elvdal menighetsråd støtter ikke høringsnotatets forslag om å stryke nåværende § 22 om prostiråd. Prostirådene kan ha en viktig funksjon i forbindelse med samordning av kirkelig virksomhet mellom soknene.

Videre prosess frem mot ny Kirkelov

Grunnlovens § 16 sidestiller to saker:

1. Alle har religionsfrihet og rett til å danne trossamfunn
2. Den norske kirke skal være landets folkekirke.

Av dette følger at Den norske kirke ikke kan sidestilles med de andre trossamfunnene. Den norske kirke er juridisk et trossamfunn som beskyttes av den samme trosfrihet som de andre, men samtidig er Den norske kirke pålagt særlige oppgaver og et særlig ansvar: **å være landets folkekirke**. Det videre lovgivningsarbeid må rette seg etter grunnloven.

Det må vedtas en egen kirkelov i tillegg til ny lov om trossamfunn. De forhold som gjelder Den norske kirke som folkekirke, kan ikke reguleres i en generell lov om trossamfunn. Det er ingen tjent med, hverken Den norske kirke, de andre trossamfunnene eller samfunnet som helhet.

Stor-Elvdal menighetsråd vil ha en egen kirkelov i stedet for en rammelov. Når Den norske kirke av staten blir tildelt oppgaven med å være folkekirke for landet, betinges dette av at Den norske kirke oppfyller visse krav som må fastsettes i lov. Det kan ikke overlates til et Kirkemøte.

Disse kravene går på hva som må til for å kunne ivareta oppgavene som en folkekirke, som er noe mer enn et vanlig trossamfunn. Fordi dette er noe mer enn det som kan gjelde for et vanlig trossamfunn, kan heller ikke innholdet i disse kravene overlates til trossamfunnets organer alene.

Saksområdene dette gjelder er: at kirka skal være landsdekkende, hvordan den organisatorisk trer fram, kravene til medlemskap må være ens og åpne (dåp), den må være demokratisk og respektere menneskerettighetene, loven må sikre en balansert maktstruktur, og prestatjenestens frihet må beskyttes.

- **kirken skal være landsdekkende**
- **den skal ha selvstendige sokn som grunnenhet**
- **det skal være et fellesråd i hver kommune**
- **den skal ha bispedømmer med tilsyns- og utviklingsansvar**
- **den skal ha et nasjonalt nivå med begrenset myndighet overfor bispedømmer og sokn**
- **den skal ha åpne medlemskriterier (dåp)**
- **den skal være demokratisk**
- **den skal ha et samvirke mellom demokratiske organ og en selvstendig prestatjeneste (biskop)**
- **prestatjenestens frihet skal beskyttes**